

Wincenty Gawron honorowym obywatelem Miasta Limanowa

Podczas uroczystej sesji rady Miasta Limanowa, która miała miejsce 10 listopada 2022 r. w Limanowskim Domu Kultury, władze miasta przyznały pośmiertnie tytuł i medal „Honorowy Obywatel Miasta Limanowa” Wincentemu Stanisławowi Gawronowi (1908-1991) zasłużonemu dla Limanowszczyzny artyście, pisarzowi, działaczowi społecznemu, który podczas II wojny światowej był więźniem – uciekinierem z obozu KL Auschwitz, uczestnikiem powstania warszawskiego oraz żołnierzem Armii Krajowej.

Medal oraz tytuł dla Wincentego Gawrona odebrali, upoważnieni przez córkę Wincentego Stanisława Gawrona – Małgorzatę Jabłońską: Alina Gawron i Sławomir Wiśniewski.

Uchwała dotycząca odznaczenia została przyjęta jednogłośnie przez wszystkich radnych miejskich w dowód uznania za działalność patriotyczną, społeczną i artystyczną na rzecz miasta Limanowa. Medal i tytuł wręczyli burmistrz miasta Limanowa Władysław Bieda oraz przewodniczącą Rady Miasta Limanowa Jolantą Juszkiewicz.

Wincenty Stanisław Gawron – znany także jako Wincenty Gawron senior – urodził się 28 stycznia 1908 roku w Starej Wsi. Szkołę powszechną ukończył w Limanowej, następnie kontynuował naukę w Państwowej Szkole Sztuk Zdobniczych we Lwowie a następnie w Państwowej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie. Tam uczył się u takich artystów jak Karol Homolacs czy Henryk Uziembło. Od 1935 roku studiował grafikę na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Rozwijając swój nieprzeciętny talent artystyczny, studiując grafikę pod kierunkiem wybitnych profesorów między innymi Stanisława Ostoi Chrostowskiego. W Warszawie podjął pracę w Towarzystwie Ochrony Sztuki Ludowej. Był także pracownikiem Ministerstwa

Spraw Wojskowych oraz członkiem Towarzystwa Popierania Artystycznego. Dla Muzeum Etnograficznego w Krakowie i Muzeum w Katowicach wykonywał plansze etnograficzne.

Po wybuchu II wojny światowej jesienią 1939 roku Wincenty Gawron wrócił w rodzinne strony i związał się z polskim ruchem oporu. Był członkiem Związku Czynu Zbrojnego, którego założycielem był Franciszek Znamirowski ze Starego Sącza. Wincenty Gawron organizował bojowe komórki tej organizacji na terenie powiatu limanowskiego. Został aresztowany przez Gestapo w grupie dwudziestu osób 18 stycznia 1941 roku w Mordarce, kiedy przebywał u swojej siostry Marii Biernat. Przez pięć tygodni przebywał w więzieniu w Nowym Sączu, następnie został przewieziony do więzienia w Tarnowie, skąd 5 kwietnia 1941 roku został wywieziony do obozu koncentracyjnego KL Auschwitz. Tam Wincenty Gawron stał się numerem obozowym 11237. W obozie zaprzyjaźnił się z rotmistrzem Witoldem Pileckim (który w obozie przebywał, jako Tomasz Serafiński). Wincenty Gawron pracował w najpierw w Abbruchkommando a następnie w obozowej rzeźbiarni. W owej „rzeźbiarni”, w której pracowali wybitni polscy artyści uwięzieni przez Niemców w obozie koncentracyjnym Wincenty Gawron poznał Xawerego Dunikowskiego czy także Bronisława Czecha. W obozie malował portrety, karykatury oraz projektował i rzeźbił różne przedmioty na zlecenie władz KL Auschwitz.

W maju 1942 roku Wincenty Gawron z drugim więźniem Stefanem Bieleckim uciekł z podobozu w Harmężach. Po licznych perypetiach dotarł w rodzinne strony. Tu ukrywał się oraz związał się z 1 PSP AK. We wsi Kicznia utworzył oddział AK. Zagrożony ponownym aresztowaniem przez Niemców wyjechał do Warszawy. Po wybuchu powstania warszawskiego 1 sierpnia 1944 roku wziął w nim czynny udział walcząc między innymi w zgrupowaniu „Róg”. Walczył na Starym Mieście i w Śródmieściu. Po upadku powstania wyszedł z Warszawy z ludnością cywilną i trafił do obozu przejściowego w Pruszkowie, z którego uciekł. Następnie został aresztowany przez NKWD, ale i tym razem

zdołał zbiec. Następnie wydostał się z Polski przez Czechosłowację i udał się do Italii gdzie trafił do II Korpusu Polskiego we Włoszech. Tam ponownie spotkał rotmistrza Witolda Pileckiego.

Po demobilizacji Armii Andersa Wincenty Gawron udał się na emigrację najpierw do Kanady a później do Stanów Zjednoczonych. Zamieszkał w Chicago gdzie stworzył prywatne Muzeum Józefa Piłsudskiego, w którym zgromadził liczne militaria i przedmioty związane z historią polskiego oręża. W Stanach Zjednoczonych tworzył, jako artysta różnego rodzaju grafiki, obrazy projektował witraże oraz pisał. W Bazylice Limanowskiej są trzy witraże Jego autorstwa. W miarę zmian w PRL i rozluźnieniu sytuacji politycznej zaczął odwiedzać ojczyznę. Podczas kolejnego pobytu w Polsce w 1991 roku zmarł w szpitalu w Nowym Sączu. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Limanowej w obrębie cmentarza wojennego 366 przy ścianie pomnikowej.

Doświadczenia z okresu obozowego znalazły wyraz w obrazach, grafikach i rysunkach Wincenta Gawrona. Wiele tych prac, powstałych podczas pobytu w obozie jak i po wojnie, artysta przekazał Państwowemu Muzeum Auschwitz – Birkenau w Oświęcimiu. Swoje wspomnienia z pobytu w KL Auschwitz Wincenty Gawron spisał pod tytułem „Ochotnik do Oświęcimia”, które zadedykował pamięci Witolda Pileckiego. Zostały one wydane w latach 90. XX wieku.

Tytuł honorowego obywatela Limanowej jest przyznawany od 1996 roku, kiedy to otrzymał go papież Jan Paweł II. Do tej pory tytuł ten przyznano dziesięciu osobom, z których sześć to osoby duchowne.

Honorowymi obywatelami miasta Limanowa są: Ojciec Święty Jan Paweł II (1996), Jan Krejczka (1997), ks. prałat Józef Poręba (2004), ks. prałat Jan Bukowiec (2007), ks. prałat Ryszard Stasik (2009), Jan Kubowicz (2009), Ludwik Mordarski (2010), bp Piotr Bednarczyk (2014), bp Andrzej Jeż (2015), prof. Wanda

Póltawska (2015). Od listopada do tego grona należy również
Wincenty Stanisław Gawron (2022).

fot. K.Wojtas